

REFORMA SĄDOWA

M I E S I Ę C Z N I K

POŚWIĘCONY

NOWYM USTAWOM PROCESOWYM

Prenumerata wynosi:

Rocznie 5 koron
Półrocznie . . . 2 kor. 50 h.
Numer pojedynczy 60 hal.

ADRES

Redakcyi i Administracyi
L w ó w,
ul. Sobioszczyzna 1 4.

REDAKTOR I WYDAWCA: ROMUALD A. LEWANDOWSKI.

PRAKTYKA SĄDOWA.

VI. Ordynacya egzekucyjna.

(Ciąg dalszy).

Do §. 35 o. e. (D).

Skarga o uznanie wykazu zaległości Zakładu ubezpieczenia robotników od wypadków dla Galicyi i Bukowiny niedopuszczalna dla niewłaściwości sądu (§. 42 n. j. Sąd pow. S. I. we Lwowie C. X. 264/4. O. N. T. z 18. października 1904 L. 14336).

Do §. 39⁶ o. e. i 74 o. e.

Koszta podania wierzyciela popierającego odstępującego od egzekucyi przez zajęcie wierzytelności należą się wierzycielowi zwłaszcza, jeżeli zobowiązany nie oświadczy, że chce korzystać z przepisu §. 40. o. e. (Sąd pow. S. I. we Lwowie E. XX. 2093/4 sąd kraj. lwow. R. V. 672/4 O. N. T. z 30. grudnia 1904 L. 19298).

Do §. 41 o. e. (D).

Uchwała dozwalająca egzekucyi na ściągnięcie dawniejszych niż trzechletnich odsetek może być zacepioną jedynie wnioskiem na ograniczenie egzekucyi, a nie rekursem, gdyż o wniosku takim może być orzeczonym jedynie po zbadaniu okoliczności uzasadniających zażalenie, a względnie przerwę tegoż (§. 40 o. e. Sąd pow. S. I. we Lwowie Cb. VIII. 3623/98. Sąd kraj. lwow. R. V. 717/4).

Do §. 47 o. e. (D).

Okoliczność, że zobowiązany przyznał, iż po złożeniu przysięgi manifestacyjnej spłacił kilku swoich wierzycieli w sposób ugodowy ratami, świadczy, iż nabył on nowy majątek, przeto ma złożyć ponowną przysięgę manifestacyjną. (Sąd pow. S. I. we Lwowie E. XXI. 1220/5. Sąd kraj. lwow. R. V. 477/4, O. N. Tr. z 10. października 1904 L. 15023).

Do §. 47 o. e. (D).

Dłużnik nie jest obowiązany dawać wyjaśnienia co do przedmiotów nie stanowiących już części składowej majątku jego obecnego i nie mogących być zrealizowanymi w drodze egzekucyi (posag córki); nie uchodzi posługiwać się manifestacyjną przysięgą jako środkiem do uzyskania dowodów na zaczepialność (Anfechtbarkeit) czynności prawnych dłużnika. (Sąd pow. S. I. we Lwowie z 25. października 1904 E. XXI. 3114/3 (17), sąd kraj. lwow. R. V. 641/4 i O. N. T. z 20. grudnia 1904 L. 18645).

Do §§ 119, 161 o. e. (D).

Do dochodów z przymusowego zarządu, pobranych w dniu zapadłości za czas przyszły, nie ma licytacyjny nowonabywca realności żadnego prawa, chociaż dzień przybicia przypada w czasokresie, za który ten dochód pobrano.

Zarządca przymusowy pobrał 1./1. 1904 czynsz za pół roku z góry, a po strąceniu wydatków złożył resztę do sądu, który ją przekazał Skarbowi Państwa za zaległe podatki, chociaż 15./1 1904 A. nabył tę realność na licytacji. — A. zaskarżył Skarb Państwa o zwrot tej reszty. Sąd pow. S. I. we Lwowie zasądził Skarb Państwa na zapłatę z powodu niesłusznego wzbogacenia się.

Sąd apelacyjny oddalił powoda, bo czynsz pobrany 1./1. 1904 należy do dochodów przymusowego zarządu i musiał być w myśl §§. 118 i 161 o. e. rozdzielony, a powód nie zaczął w swoim czasie rekursu uchwały działowej.

Najwyższy Trybunał sprawiedliwości zatwierdził wyrok apelacyjny, gdyż wedle §. 156 o. e. nabywcy należą się dochody od przybicia i do tego dnia należy odnieść skutki przeprowadzonego następnie przeniesienia własności (§§. 185, 257 o. e. przy pomocy adnotacyi licyt. z §. 72. u. hip.) a zatem jasną jest rzeczą, że nabywca może mieć prawo do żądania jedynie owoców i dochodów, które realność wydaje po nabyciu jej przez nabywcę. Na pierwszej zapadłe i pobrane owoce i pożytki nie rozciąga się jego roszczenie ze względu na §§. 1050 i 1064 u. c., bo należały one do poprzedniego posiadacza, który mógł je w myśl §. 330 u. c. zatrzymać. Przez wdrożenie licytacji nie nastąpiła zmiana w uprawnieniu nabywcy przed terminem licytacyjnym, a nie można o takiej zmianie wnioskować ani z §. 519 u. c., ani z § 161 o. e., bo §. 519 u. c. nie ma tu zastosowania, a §. 161. o. e. nie postanawia, co się ma stać z pożytkami z realności za czas z przed i po przybicium.

Miarodajnym jest jedynie §. 119 o. e, że dochody zapadające podczas zarządu należą do dochodów zarządu (O. N. T. z 10. maja 1905 L. 6598 zatw. wyrok c. k. sądu kraj. lwow. Bc. V. 404/4 zmienia wyrok S. pow. S. I. we Lwowie C. XIII. 223/4).

Do §. 119 o. e. (D).

Ściągnięte czynsze płatne pierwszego dnia w miesiącu za cały miesiąc są w tym dniu zapadłe i należą do dochodów przymusowego za-

rzędu, a nie do nabywcy, który dnia drugiego w tymże miesiącu uzyskał przybicie i tymczasowy zarząd, nie ma on do tych dochodów tak samo żadnego prawa, jak gdyby administracja przymusowa nie istniała i gdyby te dochody podjął zobowiązany. (Sąd pow. S. I. 20/8 1904 E. II. 2099/50, sąd kraj. lwow. R. V. 543/4. O. N. T. z 2/11 1904 L. 16178. nadesłał radca A. Dolnicki).

Do §. 135 o. e. (D).

Wprawdzie ze względu na §§. 135 i 208 o. e. należy adnotację licytacji postawić na równi z nabyciem prawa zastawu, jednak przez wybudowanie domu przez żonę na gruncie męża przed tą adnotacją żona musi być w myśl §. 418 u. c. (ustęp końcowy) uważaną za wcześniejszą właścicielkę odnośnego kawałka gruntu, a zatem adnotacja licytacji wykreślona przy równoczesnej intabulacji żony za właścicielkę tego gruntu (Sąd pow. S, I. we Lwowie C. XXI $\frac{408/3}{8}$, sąd kraj. lwow. Bc. V. 76/4. O. N. T. z 29. września 1904 L. 7409).

Do §. 139^a o. e.

C. k. sąd powiatowy w Kałuszu Od I. uchwałą z dnia 28. marca 1905 l. cz. E. 1478/5 odmówił wnioskowi egzekwującego wierzyciela na dozwoleńie przymusowego przystąpienia do wdrożonego już uchwałą z dnia 10. lutego 1905. l. cz. E. 603/1 przeciw zobowiązanej na rzecz innego wierzyciela przymusowego postępowania sprzedażnego realności, ponieważ §. 139^a o. e. daje prawo przystąpienia do licytacji tylko tym wierzycielom, którzy już uzyskali dozwoleńie sprzedaży realności, której sprzedaż w sądzie jest w toku, skoro jednak wierzyciel egzekwujący nie wykazał, że uzyskał dozwoleńie licytacji, ani też wniosku na dozwoleńie jej nie uczynił, odmówiono tego rodzaju wnioskowi.

C. k. sąd obwodowy jako rekursowy O. III. w Stanisławowie uwzględnił rekurs wierzyciela, zniósł zaczepioną nim uchwałę i c. k. sądowi pow. w Kałuszu polecił, ażeby wniosek egzekucyjny bez względu na naprowadzony w zaczepionej uchwale brak formalny poddał ponownemu załatwieniu, albowiem wedle §. 139 o. e. dwa odrębne postępowania licytacyjne pozwolone być nie mogą, skoro zatem postępowanie licytacyjne realności jest w toku, rekurent do tego postępowania tylko przystąpić może, a wniosek jego właśnie do tego zmierza i on odpowiednio załatwiony być musi bez względu na to, że nie żądano dozwoleńia egzekucyi przez przymusową sprzedaż. (Uchwała c. k. sądu obw. w Stanisławowie O. III. z 12. maja 1905. R. III, 321/5).

Do §. 210 o. e. (D).

Jeżeli wierzyciel hipoteczny nie zgłosił się do rozprawy działowej, a sędzia w uchwale działowej uwzględnił akta pupilarne, z których widoczną jest częściowa wpłata, to wierzyciel nie może żalić się na to uwzględnienie aktów pupilarnych i częściowej wpłaty, gdyż §. 210 o. e. jest normą ułatwiającą sędziemu rychłe wydanie uchwały działowej, zwalniająca go od możebnego szukania po wszelkich innych aktach, ale nie

zabraniającą korzystania z nich i ustalenia z nich rzeczywistego stanu wiarytelności hipotecznej. (Sąd pow. S. I. we Lwowie E. XVII. $\frac{3106}{3}$ 46, sąd kraj. lwow. R. V. 714/4).

Do §. 213, 234 o. e. (D).

Wierzycielowi hipotecznemu nie przysługują prawo żalenia się na to, że poprzedzającej pretensyi hipotecznej do rozdziału ceny kupna nie wciągnięto. Pretensya ta poprzednio znalazła zaspokojenie w nadwyżkach dochodów z przymusowego zarządu. Wierzyciel hipoteczny (popierający) ma prawo poszukiwać zaspokojenia swego z zarządu lub licytacji, a przepis §. 222 o. e. nie ma co do obu tych mas zastosowania, a nawet przemawia przeciw zmuszeniu wierzyciela do szukania zaspokojenia z jednej masy. (Sąd pow. S. I. we Lwowie E. XVI. 450/2, sąd kraj. lwow. R. V. 132/4. O. N. T. z 18. czerwca 1904 L. 6061).

Do §. 213. o. e. (D).

Zarządca masy konkursowej jako zastępca wierzycieli konkursowych nie należy do uprawnionych, którym w myśl §. 213 o. e. przysługuje prawo opozycji przeciw wspomnianym tamże roszczeniom, co wynika ze związku §§. 209^a i 213 o. e., wedle których tylko osoby, posiadające rzeczowe prawo na zlicytowanej realności, mają to prawo, — a niedopuszczalnem jest wysnuwać to prawo dla zarządcy masy konkursowej z §. 167 u. konk. (Sąd pow. S. I. we Lwowie E. II. 686/4, sąd kraj. lwow. R. V. 490/4. O. N. T. z 10. stycznia 1905. L. 19773).

Okólniki i rozporządzenia ministeryalne.

Przymusowa sprzedaż celem zniesienia wspólnej własności (§. 352 u. c.) bywa wedle poczynionych spostrzeżeń jeszcze niejednokrotnie przeprowadzaną wedle postanowień ordynacyi egzekucyjnej i z pominięciem przepisów §§. 272—280 ces. pat. z 9. sierpnia 1854 N. 208 dz. u. p.

Wszczególności zarządza się równocześnie z dozwoleństwem sprzedaży przedsięwzięcie oszacowania wspólniej nieruchomości. Warunki sprzedaży zatwierdza się bez przesłuchania osób interesowanych a jeżeli się wyznacza audyencyę celem ustalenia warunków sprzedaży, wzywa się strony interesowane do stawionictwa z tym dodatkiem, że strony niejawiące się będą uważane jako zgadzające się z przedłożonymi warunkami. Nie rzadko oznacza się najniższą ofertę na połowę lub $\frac{2}{3}$ części ceny szacunkowej, jakkolwiek w tym kierunku nie osiągnięto porozumienia. Termin licytacyjny i uchwałę przybicia adnotuje się w księdze gruntowej; w wypadkach, w których wierzyciel popierający odstąpił od popierania licytacji lub gdy (przy gruntach) nie osiągnięto najmniejszej oferty, zastanawia się postępowanie na 6 miesięcy. Wreszcie przedsiębierze się rozdział ceny kupna według postanowień ordynacyi egzekucyjnej a sędzia egzekucyjny dozwala wpisu prawa własności po myśli §. 237 o. e.

Ze względu na przepisy §§. 352 o. c. i §§. 272 i 280 ces. pat. z 9. sierpnia 1854 i dotychczasową judykaturę Najwyższego Trybunału sprawiedliwości należy wedle zapatrywania Ministerstwa sprawiedliwości przy tego rodzaju sprzedażach przestrzegać następujących zasad:

1) Do wniosku na sprzedaż wspólnej nieruchomości celem zniesienia wspólności należy dołączyć projekt warunków licytacyjnych; w razie przeciwnym należy zwrócić wniosek licytacyjny do uzupełnienia przez dołączenie warunków.

2) Po dozwoleniu licytacji należy natychmiast (O. N. T. N. 201. urzędowego zbioru) wyznaczyć audyencyą do oznaczenia wysokości ceny wywołania i do ustalenia warunków licytacyjnych. Jeżeli nie nastąpi porozumienie stron interesowanych co do wysokości ceny wywołania, należy ją ustalić na podstawie wyników rozprawy ewentualnie po przedsięwzięciu oszacowania.

3) Badanie i ustalenie warunków licytacyjnych ma nastąpić nie podług postanowień ordynacji egzekucyjnej, lecz według postanowień wyżej powołanego ces. pat. Jeżeli strony nie porozumią się co do warunków licytacyjnych lub gdy one lub niektóre z nich nie jawią się do audyencji, wówczas ma sędzia na podstawie zebranego materiału wedle postanowień postępowania niespornego samoistnie rozstrzygać o warunkach licytacyjnych. Wydaje się niedopuszczalnem uważać strony niejawiące się jako przystępujące do wniosku. (Ob. O. N. T. pod Nr. 201 i 717 zb. urzęd.).

4) Dozwołoną sprzedaż można w księdze gruntowej na karcie własności zanotować szczególnie wtedy, gdy nie było adnotacji skargi o zniesienie wspólności. Przeciwnie nie należy ańnotować terminu licytacyjnego i przybicia.

5. Nabywcy należy po dopełnieniu warunków licytacyjnych wygotować dokument urzędowy o sprzedaży, o który celem wpisu prawa własności nabytej realności ma się zwrócić do sądu hipotecznego, a nie do sądu egzekucyjnego.

6) Rozdziału ceny kupna nie należy przeprowadzać według postanowień ord. egz. Z praktycznych względów zaleca się, by sędzia egzekucyjny przedsięwziął także rozdział między współwłaścicieli, ale według postanowień postępowania niespornego i starał się o ile możności uzyskać zgodne porozumienie się. Jeżeli takie zgodne porozumienie się nie przyjdzie do skutku, czynność jego skończona.

7) Przez sprzedaż stan ciężarów nie zostaje naruszony i nabywca musi przejąć wszystkie prawa rzeczowe i ciężary. Sprzedaż można wykonać albo w ten sposób, że nabywca ma uiścić cenę kupna bez wliczenia ciężarów przejąc się mających lub też można postanowić w warunkach licytacyjnych, że ciężary mają być doliczone do ceny kupna. W ostatnim wypadku zaleca się, celem zapobieżenia sporom, cyfrowe oznaczenie kwoty w warunkach licytacyjnych, z jaką poszczególne ciężary mają być wliczone do ceny kupna.

8) Zastanowienie postępowania licytacyjnego w ogóle a w szczególności po myśli przepisów §§. 200³ i 151 o. e. nie ma miejsca. Nieprzeprowadzona licytacja może być w każdym dowolnym okresie czasu na wniosek każdego z interesowanych a także na wniosek zobowiązanego na nowo podjętą.

9. Koszta postępowania licytacyjnego należy rozdzielić na wszystkich współwłaścicieli w stosunku do ich udziałów własności. (Reskr. min. spraw. z 25. kwietnia 1905 L. 9244/5).

Egzekucya na wynagrodzenie za spalone a w Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie od ognia ubezpieczone budynki (§. 290² o. e.).

Przy załatwieniu wniosków dotyczących egzekucyi na wynagrodzenie za spalone a w powyższem towarzystwie od ognia ubezpieczone budynki (§. 290 l. 2 o. e.) należy uwzględnić przepis §. 45 statutu tegoż towarzystwa względnie warunków ubezpieczenia od ognia, który opiewa:

Wynagrodzenia przynajmniej za zgorzałe budynki winny być użyte w ogólności na odbudowę względnie doprowadzenie uszkodzonego budynku do stanu pierwotnego.

Prawa jednak, jakie ma poszkodowany albo hipoteczny wierzyciel do należącego się od Towarzystwa wynagrodzenia, pozostają w mocy nawet w razie, gdyby ze względów publicznych lub z innych powodów odbudowanie nastąpić nie mogło.

W wypadkach, w których odbudowa nie ma miejsca lub dowód niemożliwości uskutecznienia odbudowy w myśl poprzedniego ustępu niniejszego paragrafu nie zostanie wobec Towarzystwa przeprowadzony w sposób wiarogodny przysługuje Towarzystwu

prawo wypłacenia w terminie §. 44 statutu wskazanym, jedynie 80% przyznanego wynagrodzenia. Pozostałe 20% wraz z $3\frac{1}{2}\%$ odsetkami, licząc od dnia, w którym upływa wyżej wspomniany termin, obowiązaniem jest Towarzystwo wypłacić uprawnionemu odbiorcy dopiero po dostarczeniu wiarygodnego dowodu, że odbudowa została podjęta, lub że uskutecznienie jej nie jest możliwym.

Oszacowanie egzekucyjne.

Wskutek postanowienia §. 170^b o. o. okazuje się potrzebnem, ażeby żądanemu w §. 27 ord. szac. ustaleniu przedmiotu spornego tak organ wykonawczy jak i sędzia egzekucyjny szczególną poświęcał uwagę. Organom wykonawczym należy zaostrzyć przepis, by przy ocenianiu posiadłości włościańskich zapewnili się, że nie zachodzą żadne wątpliwości co do zgodności stanu tabularnego z faktycznym stanem posiadania. Najodpowiedniejszego wyjaśnienia o tem dostarczy z reguły wiadomość stosunków lokalnych ze strony ocenicieli. Gdzieby ona nie wystarczała, należy odwołać się do innych osób zaufania godnych obznajomionych ze stosunkami lokalnymi (w szczególności do naczelników gmin). Obejście wszystkich gruntów okaże się we wielu wypadkach zbędnem. Często dziś wykonywana praktyka odstępstwa od takiego obchodzenia, ocenicieli posiadają przewidzianą w §. 27 ord. szac. dokładną znajomość ocenić się znajdujących gruntów, odpowiada w zupełności intencjom rozporządzenia. Tylko zawsze od organu wykonawczego należy wymagać, ażeby nabył tego pewnego przeświadczenia o tej wiadomości jak np. przez wypytanie ocenicieli co do położenia gruntu, wypytania sąsiadów co do obszaru tegoż, konfiguracji i t. p. Gdyby przy tego rodzaju wypytaniu lub ze względu na dochodzenia przez organ wykonawczy po myśli §. 25 ord. szac. przeprowadzone przecież okazywała się możliwość różnic, wówczas należy naocznie ograniczyć na niepewne w ten sposób punkta, jeżeli naocznie ta w ogóle nie może stać się zbędną przez przesłuchanie stron interesowanych ewentualnie osób trzecich.

Ze szczególną oględnością i starannością z jednej strony ze względu na koszta obejścia gruntów na miejscu, z drugiej zaś strony ze względu na zmniejszoną przez to zaniechanie pewność oszacowania należy tam postąpić, gdzie notaryjnie zachodzą wypadki niezgodności stanu tabularnego z faktycznym stanem posiadania. (Reskr. Min. spraw. z 25. kwietnia 1905. L. 9242/5.

Wykazy czynności trybunalskich lwowskiego okręgu apelacyjnego za rok 1904.

W postępowaniu procesowem wedle nowej procedury skonstatowano tok czynności w ogólności zadowalniający. W sprawach wekslowych zmniejszyła się ilość nakazów zapłaty o 2825 a ilość procesów o 204 w porównaniu z rokiem ubiegłym. Wpływ procesów handlowych (605) pozostał w roku wykazowym prawie ten sam, jak w roku zeszłym (603). Przyrost zwyczajnych procesów cywilnych wynosił w r. 1904 o 337 więcej, aniżeli w roku zeszłym.

Z wykazu czynności wyższego sądu krajowego za r. 1904 okazuje się, że w roku tym procent rozstrzygnięć wyższego sądu krajowego zmieniających i znoszących zwiększył się tak w sprawach odwoławczych jak też i rekursowych. Tempo postępowania nie powinno szkodzić merytorycznej decyzji i nie potrzebuje bynajmniej uwłaczać wyczerpującemu zbadaniu stanu sprawy.

Przewodniczący należycie do rozprawy przygotowany pod względem faktycznym i prawnym będzie mógł opanować materiał procesowy choćby zawikłany i będzie w stanie przeprowadzić rozprawę po myśli §§. 180, 182 p. c. tak, aby rozstrzygnięciem się mający spór wyczerpująco został rozpoznany i bez rozwlekłości z energią i szybkością do merytorycznego rozstrzygnięcia doprowadzony.

Niejednokrotnie odczytuje się przy ustnej rozprawie akta karne lub akta innych procesów bez powzięcia uchwały dowodowej lub uchwała się „odczytanie“ tych aktów. To odczytywanie innych aktów sprzeciwia się zasadom i całemu urządzeniu postępowania procesowego. Materiał procesowy powinien być ustnie przedstawiony i bezpośrednio rozpoznawany, a gdy się następnie okaże potrzebnem, może być dopuszczony dowód z dokumentów, wyroków i t. p. możliwie w innych aktach się znajdujących, uchwałą dowodową, w której muszą być podane okoliczności stanowiące przedmiot dowodu (§. 277 p. c.). Odczytywanie protokołów zeznań świadków i znawców w postępowaniu karnem względnie w innych procesach przesłuchanych jest rażącem wykroczeniem przeciw zasadzie bezpośredniości procesu cywilnego. Protokoły takie nie mogą być uważane jako dowody z dokumentów, lecz tylko jako dowód ze świadków albo znawców. Tem jednak wskazane są już warunki, od których zależy dopuszczalność ich użycia i odczytywania przy ustnej rozprawie.

Zasada bezpośredniości wymaga, by świadkowie i rzeczoznawcy byli przesłuchiwani bezpośrednio przed sądem orzekającym, warunki zaś pośredniego przeprowadzenia dowodu są wyliczone w §§. 328 i 352 p. c. i tylko pod tymi warunkami może mieć miejsce użycie i odczytanie protokołów zeznań świadków i rzeczoznawców spisanych w innych sprawach.

Liczba ogólna wniosków egzekucyjnych zmniejszyła się ponownie w porównaniu z rokiem zeszłym o 463., przymusowe ustanowienia prawa zastawu stanowią jednak jeszcze zawsze znaczny procent (55-70%) tego wpływu. Wysoki ten procent daje się zauważyć we wszystkich Trybunałach i jest bardzo prawdopodobnem, że we wielu wypadkach ustanowienie przymusowego prawa zastawu nie było żądane celem zabezpieczenia wierzytelności, lecz z dawnego zwyczaju albo nawet tylko w celu zwiększenia kosztów egzekucyjnych. Zapobiegać należy temu, a odpowiednim ku temu środkiem byłoby należyte traktowanie kwestyi kosztów. Gdzie się przyłącza do wniosku na ustanowienie przymusowego prawa zastawu wnioski na dozwoleń przymusowego zarządu albo przymusowej licytacji, albo gdzie te ostatnie wnioski egzekucyjne następują wkrótce po wniosku na przymusowe ustanowienie prawa zastawu, tam nie można uważać żądania o ustanowienie przymusowego prawa zastawu jako krok egzekucyjny do zrealizowania wierzytelności niezbędny i nie można nakładać na zobowiązanego po myśli §. 74 o. e. obowiązku zwrotu kosztów narosłych przez zbyteczne i nieuzasadnione mnożenie wniosków egzekucyjnych.

Zalęgłości w przymusowych licytacjach zmniejszyły się.

Przyrost w konkursach równał się całkowicie zeszłorocznemu. Bieg pertraktacji spadkowych powolny.

Tok czynności Trybunałów pierwszej instancyi jako sądów odwoławczych w sprawach cywilnych był w całości w r. 1904 zadawalniający. Przeciętnie 86.3% odwołań załatwiono w przeciągu jednego miesiąca. Przeciętnie wypadło 19.7% zniesionych wyroków na 100 załatwionych odwołań. Odesłane sprawy do I. instancyi winno tylko wyjątkowo mieć miejsce, gdzie to w obec stanu sprawy jest niunikonem a gdziekolwiek jest tylko nadzieja usunięcia braków I. instancyi w ustnej rozprawie odwoławczej przez uzupełnienie dowodów, tam należy te braki usunąć w postępowaniu odwoławczem. W sprawach rekursowych był tok postępowania w Trybunałach zupełnie zadawalniający. (Ok. Prez. wyż. S. kr. lw. z 7. marca 1905 Prez. 1317/23. (W/5.).

Wykazy czynności sądów powiatowych lwowskiego okręgu apelacyjnego za rok 1904.

Procesów według postępowania dawniej obowiązującego było w toku w sądach powiatowych w roku 1904 jeszcze 12.

W nowem postępowaniu wzrósł wpływ w stosunku do roku poprzedniego w sprawach drobiazgowych o 0.2%, w innych procesach o 6.5%. Pomimo tego wzrostu, zalęgłości są prawie zupełnie równe zeszłorocznym i wyniosły w sprawach

drobiazgowych 1·3⁰/₀, w innych sprawach procesowych 2·8⁰/₀, rezultat zatem roku wykazowego był pomyślnym.

Procesy powiatowe z reguły powinny być załatwione w pierwszej instancji w ciągu miesiąca (reskrypt c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z 10. grudnia 1897. L. 28.309. (Zbiór czerwony 19. o skracaniu czasokresów przy rozpisywaniu audyencji).

Wyznaczanie audyencji na wiele tygodni naprzód, nie jest dopuszczalnem. Szczególniejsze znaczenie ma dla trwania postępowania dokładne przestrzeganie postanowień §. 438. pr. c. i §§. 114., 121. i. s.

Sędzia powinien skargę zaraz przy jej dekretowaniu dokładnie przestudyować, co do jej twierdzeń faktycznych dokładnie się poinformować, strony i świadków do rozprawy zawezwać i konieczne zarządzenia co do przedłożenia potrzebnych dokumentów i innych pism wydać.

W razie należącego przygotowania rozprawy ustnej, będzie można przeważną część procesów załatwić już na pierwszej audyencji, i nie okaże się potrzeba odraczania audyencji po dopuszczeniu dowodów, jak to niestety w przeważnej ilości wypadków się dzieje. Skoro jednak wskutek twierdzeń pozwanego i ofiarowanych przez niego dowodów, audyencya odroczoną być musi, należy przynajmniej przy pierwszej audyencji wyjaśnić stan sprawy i zarządzić wszystko, co jest potrzebnem, aby postępowanie doprowadzić do końca na audyencji drugiej, która może się odbyć przeważnie jeszcze w ciągu tego samego miesiąca.

Odroczenie audyencji może nastąpić tylko w wypadkach wyliczonych takساتycznie w §. 134. p. c., a odroczenie z powodu naprowadzonego w §. 134. p. c. l. 2. powinno następować tylko wyjątkowo.

We wielu wypadkach i zbyt często grzeszono przeciw zasadzie koncentracji w przeprowadzeniu dowodów.

Dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów powinno nastąpić dopiero po wyczerpującem zbadaniu sprawy, a przeprowadzenie dowodów, które nie może nastąpić natychmiast, należy zarządzić jedną i tą samą uchwałą dowodową. Nie jest więc prawidłowem i sprzeciwia się wręcz ustawie, jeżeli Sąd przy każdej audyencji dopuszcza nowe dowody, a nawet za każdym razem wystosowuje nowe pismo rekwizycyjne do Sądu wezwanego o przeprowadzenie nowych dowodów.

To powoduje Wyższy Sąd krajowy do gorącego zalecenia Sądom studjum rozporządzenia ministerstwa sprawiedliwości z 10. grudnia 1897. L. 28.309. (Zbiór czerwony N. 19.), i do zaostrożenia dokładnego przestrzegania tegoż.

Prezydya Trybunałów mają przekonywać się przy każdej sposobności przez wglądanie w akta procesowe, czy sądy stosują się do powyższego rozporządzenia i przestrzegają postanowień o koncentracji w przeprowadzaniu dowodów i o ekonomii dowodów i udziału Sądów potrzebnych pouczeń i wskazówek.

Zdaje się również, że Sądy nie dosyć energicznie zastosowują przepisy §. 333. p. c. przeciw nieposłusznym świadkom, gdyż odroczenia audyencji z powodu niestawienia świadków trafiają się zbyt często. W tym kierunku przypomina się Sądom i poleca ściśle stosowanie się do rozporządzeń c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z 2. sierpnia 1898. L. 17.442. (Zbiór czerwony 90.), z 30. marca 1899. L. 5.915. (Zbiór czerwony 147.), i z 17. czerwca 1903. L. 14.444. (Zbiór czerwony 430).

Także nieprawidłowe przeprowadzanie dowodów ze znawców powoduje w licznych wypadkach przewlekanie postępowania. Bardzo często żądają Sądy od znawców przedłożenia opinii na piśmie, przedłożenia szkiców, planów, a złożenia opinii nie dopilnowują należyście i do tego nie przynaglają, czego następstwem jest, że postępowanie procesowe wskutek tego miesiącami się przewleka.

Przypomina się przestrzeganie przepisów §§. 360., 362. p. c., jak i rozp. ministerstwa sprawiedliwości z 25. kwietnia 1899. l. 9.547. (Zbiór czerwony 162.).

Dopuszczając dowody, trzeba mieć zawsze na oku także zasadę bezpośredniości postępowania. Wypadki, w których przeprowadzenie dowodu ze świadków może nastąpić przez sędziego wezwanego, są wyszczególnione w §. 328. p. c., nie jest

więc usprawiedliwionem, jeżeli Sądy rekwirują sąsiedni Sąd powiatowy o przesłuchanie świadków, którzy mieszkają w powiatach sąsiednich. Gdy jednak dowód przeprowadza się przez sędziego wezwanego, jest rzeczą Sądu procesowego czuwać zapomocą raptularza nad nadejściem wezas aktów przeprowadzenia dowodu i je przynaglać, a niedopuszczać do tego, by przez to postępowanie przewlekło się miesiącami.

Z drugiej strony Sądom powiatowym z naciskiem zaznacza się, że wezwania o pomoc prawą muszą być bezzwłocznie załatwiane (R. m. spr. z 24. maja 1898 L. 12.121 — Zbiór czerwony N. 69.) i że zwłoka w załatwieniu wezwań o pomoc prawą nie może być cierpianą.

Gdy dowody mają być przeprowadzone za pośrednictwem więcej Sądów wezwanych, należy uchwałą dowodową przesłać sądom wezwanym równocześnie, nie zaś wzywać każdy poszczególny sąd o przeprowadzenie dowodów dopiero po nadejściu aktów przeprowadzenia dowodu z innego Sądu, gdyż przez to proces całkiem bezpotrzebnie i bezzasadnie znacznej ulega zwłoce.

Dopuszczając dowody za granicą przeprowadzić się mające, należy mieć na uwadze postanowienia §§. 279. i 283. pr. c. i strony skłonić do uczynienia wniosku po myśli §. 279. pr. c.

Rozumie się samo przez się, że każde przeprowadzenie dowodu powinno nastąpić z możliwym pospiechem.

Liczne przerwy postępowania powodują Wyższy Sąd krajowy do zalecenia Sądom powiatowym dokładnego studium pouczeń, zawartych w reskrypcie ministr. sprawiedliwości z 30. marca 1899. L. 5.915. (Zbiór czerwony N. 147.) i z 10. lutego 1899. L. 2.855. (Zbiór czerwony N. 131.).

Zbyt często wydarzają się przerwy z §. 191. pr. c. z powodu, że zeznania świadków pozostają ze sobą w sprzeczności; sądy przeocząją, że sąd procesowy sam jest w możności na zasadzie materiału procesowego i bezpośrednio przeprowadzonych dowodów ocenić wiarygodność zeznań.

Sądy nie powinny zapominać, że przyczyny przerw postępowania są wyliczone w ustawie taksatywnie i że nie ma żadnych innych przyczyn, jak te, które są podane w procedurze cywilnej.

Niedopuszczalną więc jest i sprzeciwia się ustawie przerwa postępowania, zarządzona na czas aż do otrzymania aktów innego procesu.

W rażącej sprzeczności z ustawą pozostaje zarządzona przez jeden sąd powiatowy przerwa postępowania aż do zgłoszenia się powoda, którego nie można odnaleźć.

Podczas wizytacji Sądów i przy innych sposobnościach badać należy, czy Sądy powiatowe przerywając postępowanie, stosują się ściśle do ustawy, a w razie dostrzeżonych braków, należy zapobiegać takiemu postępowaniu zapomocą odpowiednich poleceń. Jest też rzeczą Trybunałów, jako instancji apelacyjnych, wytykać tego rodzaju niewłaściwe uchwały przy załatwianiu apelacji i rewersów.

Jeden sąd powiatowy odroczył audyencyę na wniosek obu stron z powodu, że wypadek był trudnym, zaś w innym wypadku audyencyę celem wyszukania aktów popularnych.

Takich przyczyn odroczenia ustawa nie zna, postępowanie to niezgodne z ustawą.

W postępowaniu powiatowym może mieć miejsce wymiana pism przygotowanych tylko wyjątkowo pod warunkami wymienionymi w §. 440. ust. 3. pr. c.

W jednym sądzie powiatowym wydano wyrok z uznania, a następnie przesłano akt inuemu oddziałowi tegoż Sądu do zatwierdzenia uznania imieniem pozwanego małoletniego, skąd go jeszcze nie zwrócono. Takie postąpienie pozbawione jest wszelkiej ustawowej podstawy i trudno pojąć, co miałyby się stać z wyrokiem, gdyby uznanie nie uzyskało zatwierdzenia nadopieczni-czego. Według §. 4. pr. c. ma być upoważnienie ewentualnie do przedsięwzięcia poszczególnych czynności procesowych potrzebne wykazaniem już przy spełnieniu tej czynności. Brak upoważnienia można sanować tylko w sposób określony w §. 6. pr. c., zatwierdzenie po wydaniu wyroku jest niedopuszczalnem.

Przy tej sposobności przypomina się Sądom przepisy §§. 28. i 85. i. s., a zwłaszcza zauważa się, że niedozwoloną jest wymiana pism między oddziałami tego samego Sądu.

W sporządzaniu pisemnych wygotowań wyroków i w ich doręczaniu stronom spostrzeżono niestety nadmierne opóźnienie.

W roku wykazowym liczba przesłuchań stron pod przysięgą obniżyła się o 245; na 100 uchwał dowodowych przypada 10·2, a na 100 wyroków kontradiktoryjnych 14·8 przesłuchań stron pod przysięgą. Te liczby zawsze jeszcze są zbyt wielkie, w kilkunastu sądach powiatowych jest stosunek przesłuchań stron pod przysięgą do liczby uchwał dowodowych i wyroków kontradiktoryjnych nawet jeszcze znacznie niepomysłniejszym.

Liczba sporów o naruszenie posiadania niestety znowu wzrosła w roku wykazowym o 548, czyli o 3·5%.

W postępowaniu egzekucyjnym liczba egzekucyi celem ściągnięcia kar pieniężnych i należności, zmniejszyła się znowu w roku wykazowym o 1.666, wynosi jednak zawsze jeszcze cyfrę znaczną, bo 99.474.

Liczba licytacji przymusowych nieruchomości obniżyła się o 235, a zaległości o 372. W przecięciu wynoszą zaległości 20·1% wpływu.

Licytacji przymusowych nieruchomości ponad rok trwających wykazano 29, zatem o 4 mniej, niż w roku poprzednim.

Z wykazów zaległości wynika, że także i w roku 1904. objętym we wielu wypadkach wstrzymywano postępowanie licytacyjne wskutek wdrożonego przez zobowiązanego procesu opozycyjnego, co zdaje się wskazywać na to, że w Sądach nadal istnieje skłonność do wstrzymywania postępowania egzekucyjnego wskutek każdej skargi opozycyjnej.

Niedostateczne doręczanie uchwał i brak aktów nie może usprawiedliwić zwłoki w postępowaniu licytacyjnym, jest bowiem rzeczą Sądu mieć staranie o prawidłowe i rychle doręczenie uchwał, tudzież o dostarczenie potrzebnych aktów.

Liczba wiszących administracyi przymusowych zmniejszyła się w roku wykazowym w porównaniu z rokiem poprzednim o 428 i wynosi w przecięciu 38·5% wobec 41·9% w roku poprzednim.

Przyznanie spadku nie jest zawisłem od uiszczenia wierzytelności spadkowych.

W końcu zwrócono uwagę Sądów powiatowych, że uskutecznienie działu spadku przed jego przyznaniem, jest wprawdzie bardzo pożądanem, jednak zwlekania przyznania latami nie można usprawiedliwić tem, że przedtem musi nastąpić dział spadku.

Wypadki, w których ojciec sprawuje kuratelę nad majątkiem swego dziecka, należy wykazywać nie jako opieki, lecz między kuratelami (Form. 82., przedział 73)..

Liczba zawezwań do rokowań ugodowych wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o 46.451, co zaznacza się z zadowoleniem. Na 100 skarg w Sądach powiatowych przypada w roku 1904. 38·1 zawezwań do rokowań ugodowych wobec cyfry 31·3 w roku poprzednim.

W niektórych Sądach powiatowych osiągnięto w tym kierunku rezultaty bardzo pomysłne.

(Okólnik Prezydyum c. k. wyższego Sądu krajowego we Lwowie z dnia 14. marca 1905. Praes. 176.723/W/905.).

Rozwiązanie małżeństw izraelskich.

C. k. Namiestnictwo we Lwowie odezwą z dnia 13. maja 1904. l. 19.174. doniosło Prezydyum Sądu krajowego wyższego we Lwowie, że jeden ze sądów powiatowych uznawszy w pewnym wypadku małżeństwo przez izraelitów zawarte za rozwiązane, zawiadomił o tem c. k. Namiestnictwo i zarządził równocześnie wprost od siebie uwidocznienie tego rozwiązania małżeństwa w metrykach zaślubionych izraelskiego odnośnego okręgu metrykalnego.

Zarządzenie wspomniane jest jednak sprzeczne z obowiązującymi przepisami, mianowicie z §. 122. kod. cyw. i dekr. kanc. nadw. z 29. sierpnia 1819. N. 1.595 l. g. S. 19., według których sądy uchwały swe, które mają być uwidocznione w księgach metrykalnych, winny podawać, celem dalszego zarządzenia, do wiadomości tej władzy, której poruczone jest czuwanie nad należytem prowadzeniem metryk zaślubionych, względnie metryk wogóle. Jako władzę zarządzającą uwidocznienie wszelkich zmian i dodatków w księgach metrykalnych ustanowiło c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych rozporządzeniem z dnia 27. listopada 1859. l. 10.901/M. I. podanem w swoim czasie do wiadomości c. k. Sądów, polityczną władzę krajową.

Zwracając uwagę wszystkich sądów na powyższe przepisy, odnoszące się do pośrednictwa politycznej władzy krajowej w wypadkach, w których zachodzi potrzeba uwidocznienia uchwał sądowych w księgach metrykalnych, wezwano je, by uchwały takie zopatrywały pieczęcią urzędową, gdyż bez niej nie jest Namiestnictwo w możności stwierdzenia autentyczności odnośnego pisma sądowego i zniewolone jest zwracać nieopatrzone pieczęcią pisma sądowe, co przewleka tok urzędowania.

(Okólnik Prezydium c. k. wyższego Sądu krajowego we Lwowie z dnia 20. czerwca 1904, Praes. 9.802/17. N/1904.).

Świadkowie biegli.

Došlo do wiadomości c. k. Ministerstwa sprawiedliwości, że rozmaite istnieją w sądach zapatrywania, czy osobom, które w postępowaniu karnem bywają przesłuchane nie tylko jako świadkowie biegli, co często się zdarza przy lekarzach — lecz także jako znawcy, należy przyznać należytości świadków, czy znawców.

Jako świadków biegłych należy uważać tych świadków, którzy wprawdzie tak samo przypadkowo, jak każdy inny świadek, a nie z powodu powołania w charakterze znawcy, mają stwierdzić fakta lub okoliczności, lecz które z powodu swego wykształcenia dla pewnego zawodu i nabytego doświadczenia uzdolnione są do rzeczowo więcej wyczerpującego i dokładniejszego spostrzeżenia. Tak, jak inni świadkowie i oni nasuwają się przez rzecz samą; nie ma tu sędziowskiego wyboru, gdyż każda osoba, która poczyniła pewne spostrzeżenia, nie może być zastąpioną przez inną osobę; oni są świadkami rzeczywistymi i muszą sądowi udzielić swych spostrzeżeń, chociaż one są im dostępne z powodu ich szczególnego uzdolnienia.

Jeżeli więc zeznanie ogranicza się tylko do zakresu tego, co ustawa rozumie pod zeznaniem świadka, to wówczas powstaje tylko roszczenie do należytości świadka.

Inaczej jednak oceniać należy te wypadki, w których sąd, który uważa za wskazane zasięgnięcie opinii znawców, uważa za odpowiednie, zamiast słuchać innych znawców na spostrzeżenia stwierdzone przez świadków biegłych, ich samych zawezwać do wydania opinii. Sąd zdecyduje się oczywiście na to tylko wówczas, gdy uzyskał przeświadczenie o wystarczającej zupełności i prawdziwości spostrzeżeń świadka, gdy stwierdzi zdolność przesłuchanego świadka biegłego na znawcę i gdy nie zachodzą w tej mierze żadne wątpliwości przeciw powołaniu go w tym charakterze. Za tę część przesłuchania należy zastosować przepisy postępowania karnego o dowodzie ze znawców, z czego wynika, że wówczas takimże przesłuchanemu przypada należytość znawcy. (Reskr. Minist. spraw z 12. października 1904. l. 15.962./4.) *).

Postępowanie niesporne.

Praktyka, polegająca na tem, że sędzia prowadzący pertraktację spadkową, natychmiast na audyencji ogłasza uchwały, zapadające na podstawie wyników wyznaczonej audyencji (n. p. załatwienie aktu zejścia, uznanie pełnoletnim, dekret

*) Zdaniem naszym, może być analogicznie zastosowany także w postępowaniu cywilnem. (Przyp. Red.)

dziedzictwa, zatwierdzenie działu spadku i t. d.), poczem strony, przy równoczesnem zręczeniu się doręczenia odnośnej uchwały, uznają ją za prawomocną, nie jest zupełnie prawidłową i po części niebezpieczną. O ile rozchodzi się o zarządzenia czysto-formalne, analogiczne do zarządzeń, wydawanych przez sędziego, kierującego rozprawą w procesie n. p. o załatwienie aktu zejścia, załatwienie, względnie przyjęcie niewątpliwych, zgodnych oświadczeń się do spadku, ustanowienie kuratora z powodu zachodzącej kolizyi, uwolnienie rodziców utrzymujących dzieci od obowiązków składania rachunków z użycia drobnych dochodów, dzieciom tym przypadających, oznaczenie czasu składania rachunków pupilarnych i t. p. nie ma powodu przeciw bezzwłocznemu ogłaszaniu uchwał i zaniechaniu ich doręczenia podnosić zarzutów. Jednakowoż tam, gdzie się rozchodzi o rozstrzygnięcia dla stron doniosłe n. p. załatwienie sprzecznych wniosków stron, sprzecznych oświadczeń się do spadku, przyznanie spadku, krótko mówiąc, o rozstrzygnięcia czysto-merytoryczne, tam domaga się wprost interes stron, aby odnośne, odpowiednio uzasadnione uchwały redagowano pisemnie, wygotowano ich odpisy i doręczano je stronom. W ten sposób tylko daną będzie stronom możność strzeżenia swych interesów i osiągnięcia ewentualnie porady zastępcy prawnego.

Ponadto praktyka powyższa mogłaby mieć i ten ujemny skutek, że ważne uchwały, w razie większego napływu czynności urzędowych lub z powodu innych przyczyn, zapadałyby nieraz zbyt pospiesznie i bywały nie dość wyczerpująco uzasadniane, nie mniej też, że wywierano by na nieporadne i nieoświecone strony nacisk, aby rzekały się środków prawnych, doręczenia uchwał o nieznaniej sobie doniosłości.

W razie prawidłowego przeprowadzenia pertraktacyi spadkowych, zdarzają się z reguły rzadko tylko takie uchwały, które należy wygotowywać i stronom doręczać, wygotowywanie i doręczanie tych uchwał nie może tedy żadną miarą ujemnie oddziaływać na szybkość przewodu spadkowego. Dekrety dziedzictwa, uznanie pełnoletnim, należą zresztą do kategorii ważnych dokumentów, których posiadanie jest dla stron bardzo doniosłem (Reskr. Min. spraw. z 27. stycznia 1905. L. 25.600/94) i z 1. lutego 1905. L. 1.485./5.).

Opinia ocenicieli

w postępowaniu niespornem wydana, stanowi tylko podstawę dla sądowego ustalenia wartości; sędziego ona po myśli §. 272. p. c. nie wiąże. Sędzia może więc, jeżeli ma wątpliwości co do tej opinii, zarządzić dodatkowe dochodzenia, wezwać znawców do ponownego zaopiniowania, względnie powołać innych znawców. (Reskr. Min. spr. z dnia 1. lutego 1905. L. 1.485./5.). Ob. Pracs. 2.533./2 0/5.

Dzieła Redakcyi nadesłane.

Das österreichische Entmündigungsrecht und seine Reform.

Von Dr. Hugo Fuchs, k. k. Finanzprokurators - Koncipist. — Wien 1903. Manz.

W przededniu reformy postępowania niespornego, którego projekt c. k. Ministerstwo sprawiedliwości już, jak donosiliśmy, opracowało, pojawiają się prace, mające na celu zwrócenie uwagi tegoż Ministerstwa na niektóre działy postępowania niespornego, które wymagają szczegółowego traktowania. Do takich prac należy właśnie i dziełko, którego treść zamierzamy przedstawić.

Przedewszystkiem zaznaczamy, że pod wyrazem „Entmündigung“, rozumiemy: wzięcie pod kuratelę.

Autor podzielił swą pracę na dwie części: w pierwszej części omawia prawo zawieszenia kurateli (Entmündigungsrecht), powody zawieszenia kurateli, ochronę osoby wziętej pod kuratelę, ochronę jej majątku, ochronę interesów majątkowych osób trzecich przeciw ich ukróceniu przez kuranda, o zniesieniu kurateli i wskazówkach do reformy materyjalnego prawa zawieszenia kurateli.

W drugiej części mówi o postępowaniu w sprawach kuratelarnych, a w trzeciej przedkłada projekt ustawy o prawie zawieszania kurateli i postępowaniu w sprawach kuratelarnych.

Ze względu na program naszego pisma, podamy Szanownym naszym Czytelnikom krótką treść dwóch ostatnich części tej pracy.

Postępowanie kuratelarne unormowane jest obecnie w §. 273. u. c., §§. 109 — 111. n. j. i §. 181. pat. niesp. i w rozp. miu. spraw wewn. i spr. z 14. maja 1874. N. 71. u. p. Jeżeli się rozchodzi o wypadek umysłowej choroby, to obecnie wdraża sąd powiatowy powszechny pod kuratelę wziąć się mającego (§§. 71. — 73. n. j.) na doniesienie publicznego lub prywatnego zakładu dla umysłowochorych dochodzenia, które mają na celu dokładne zbadanie zachowania się kuranda i przesłuchanie lekarzy.

Na podstawie wyniku tego niespornego postępowania, postanawia sąd powiatowy zawieszenie lub odmówienie kurateli z powodu zbadania obłąkania lub głupoty. Przed wygotowaniem tej uchwały, ma sąd powiatowy akta dochodzeń przedłożyć właściwemu sądowi krajowemu lub obwodowemu do decyzji; trybunał rozstrzyga w senacie (§. 7. n. j.). Przeciw temu rozstrzygnięciu służy rekurs w drugiej instancji do sądu wyższego, a w trzeciej do Najwyższego Trybunału. Przeciw zarządzeniu trzeciej instancji nie ma dalszego środka prawnego — a co do kwestyi zawieszenia kurateli, nie może być prowadzony spór (§. 18. pat. niesp.). Postępowanie kuratelarne z powodu marnotrawstwa różni się od poprzedniego tem, że dochodzenie skierowane jest ku temu, czyli wziąć się mający pod kuratelę majątek swój w sposób nierozważny trwoni i uaraża siebie lub rodzinę na niedostatek w przyszłości przez zawieranie umów na kredyt lekkomyślnych lub pod zgubnymi warunkami (§. 273. u. c.). I tu droga prawa jest wykluczoną. Te ustawowe postanowienia interpretuje praktyka Najwyższego Trybunału rozszerzająco; bo z ogólnego przepisu §. 269. u. c. dopuszcza prowizoryczną kuratelę, jakkolwiek jej ani patent niesporny, ani norma jur. nie zna.

Dalej zarządził Najwyższy Trybunał, że umysłowo chorego ma badać dwóch znawców wobec sędziego kuratelarnego właściwego sądu lub sędziego wezwanego, że marnotrawca przed zawieszeniem kurateli, ma być osobiście przesłuchanym. Analogiczne postępowanie ma miejsce przy zniesieniu kurateli.

Co do zasady reformy teraźniejszego postępowania, to istnieją trzy systemy: w Austrii postępowanie niesporne, we Francyi kontradyktoryjne, a w Niemczech kombinowane: częścią niesporne, częścią procesualne. Autor oświadcza się za systemem niemieckim mieszanym

Autor zastanawia się nad kwestyą, czyliby nie było wskazaniem całe postępowanie kuratelarne odjąć sądom powiatowym, a poruczyć sądom powiatowym i obwodowym; sądy te rozstrzygaćby miały w senatach przy współudziale lekarza-psychiatry. Dotychczasowe postanowienia kompetencyjne o osobach umysłowochorych, umieszczonych w zakładach dla umysłowochorych, należałoby zmienić w ten sposób, że należałoby ustanowić kompetencję sądu miejsca pobytu (zakładu), gdyż wówczas byłoby umożliwione przesłuchanie kuranda przez sędziego orzekającego, który miałby do wyboru lepiej wykształconych znawców.

Obecnie sąd do zawieszenia kurateli właściwy nie postępuje z urzędu, lecz wyczekuje doniesienia; ustawa dotąd wcale nie normuje, kto jest uprawnionym do takiego doniesienia; obowiązek doniesienia mają obecnie tylko zakłady dla umysłowochorych i gminy (rozp. miu. z 14./5. 1874. N. 71. dz. u. p.) i wystosowują je do Trybunałów, które następnie odstępują je właściwemu sądowi powiatowemu do urzędowania; kontroli w tych sprawach nad sądami powiatowymi nie ma. W Niemczech ingerują prokuratorze państwa, z wyjątkiem w wypadkach marnotrawstwa i opilstwa (rozp. min. pruskiego z 28./11. 1899. N. 3388. dz. rozp. miu. może być wzięte za wzór). W Austrii nie ma władzy, któraby ten obowiązek spełniła; w myśl §. 64. p. c. mogliby tę czynność spełniać zastępcy do bezpłatnej prawnej obrony — lecz to nie wystarcza, należałoby zorganizować cywilne prokuratorze lub czynność

tę poruczyć notaryuszom, kontroli prokuratury państwa lub prezydów apelacyjnych poddać się mającym. Wniosek na zawieszenie kurateli przysługiwać winien małżonkowi i krewnym do trzeciego stopnia i dalszym krewnym, razem z przyszłym kurandem mieszkającym. Należałoby również określić pierwszej instancji termin do przeprowadzenia postępowania kuratelnego.

Postępowanie dowodowe ogranicza się dziś na informacyjnym przesłuchaniu (wypyтaniu) wnioskodawcy i prowizorycznego kuratora (w charakterze świadków) kurand musi być osobiście przesłuchany, a jeżeli chodzi o zawieszenie kurateli z powodu choroby umysłowej, mają być przybrani znawcy; przesłuchanie kuranda następuje bez zaprzysiężenia przez wypyтanie (anal. z §§. 375. i 328. p. c.), ewentualnie w domu; znawców należy przesłuchać w myśl §§. 351. i 367. p. c.; przy reformie tego postępowania należałoby postanowić, że znawcom ma się poprzednio udzielić świadectwa lekarskie i inne wywiady. Autor broni zapytywania, że do wniesienia przedstawienia lub rekursu przeciw uchwale wyższego Sądu, uprawnionym jest tylko trybunał. Skuteczność uchwały zawieszającej kuratelę, winna się liczyć nie od daty doręczenia kurandowi, lecz kuratorowi. Koszta postępowania kuratelnego powinien ponosić Skarb Państwa (§. 10. p. c.). Autor proponuje reformę postępowania kuratelnego w następujących kierunkach:

Postępowanie to winno być w I. instancji niespornem; właściwym powinien być Sąd powiatowy miejsca zamieszkania kuranda, względnie zakładu; każdego lekarza zobowiązać należy, by o każdym wypadku potrzeby zawieszenia kurateli, zawiadomił cywilną prokuraturę państwa; wniosek na zawieszenie kurateli winien przysługiwać cywilnej prokuratury państwa i wszystkim stronom interesowanym. Sąd winien postępować tylko na wniosek. Kurand winien być osobiście przesłuchany; przy chorobach umysłowych winno się żądać orzeczenia dwóch psychiatrów.

Celem zbadania może być kurand tymczasowo umieszczony w zakładzie; uchwała, odmawiająca zawieszenia kurateli może być zacepioną tylko w toku instancji w postępowaniu niespornem. Uchwała zawieszająca kuratelę, może być zacepioną w drodze skargi.

W sprawie kuratelnym w II. instancji winien brać udział psychiatra. Koszta postępowania kuratelnego winien ponosić Skarb państwa.

Autor w dziełku tem omawia uietylko projekt reformy postępowania kuratelnego, ale także naukowo zestawil dotychczasową praktykę sądów w postępowaniu kuratelnym i dlatego pracę tę zalecamy gorąco do przestudowania wszystkim sędziom kuratelnym.

Das oesterreichische Recht.

Ein Hilfsbuch für praktische Juristen, Beamte, Gewerbetreibende, Kaufleute, Haus- und Grundbesitzer u. s. w. enthaltend eine Sammlung aller die Verfassung, Verwaltung, das Finanzwesen, sowie die Justizgesetzgebung, die Industrie, den Handel und das Gewerbe betreffenden Reichsgesetze und Verordnungen, mit Erläuterungen und einem erschöpfenden Formularbuche als Anleitung zur selbständigen Verfassung von Klagen und Eingaben, bearbeitet und herausgegeben von Dr. Friedman, Hof- und Gerichtsadvokat in Wien, Artur Sandig, k. k. Finanzrat und Dr. Josef Wach, k. k. Landesgerichtsrat in Wien. Wien, Berlin, Leipzig, Stuttgart 1905.

Cena 50 koron.

Autorowie zebrali w owem dziele trzy obszerne tomy obejmujące całe ustawodawstwo austriackie — i stworzyli bardzo pożyteczny podręcznik przepisów prawnych dla praktycznych jurystów na wzór dawniejszego dzieła Heidingera „Selbstadvocat“.

W tomie trzecim tego dzieła zamieścili autorowie ustawy i rozporządzenia o organizacyi sądów i personalu sądowym (sędziach, adwokatach i notaryuszach),

a więc pat. ces. z 7. sierpnia 1850. N. 325. dz. u. p. o organizacyi Najwyższego Trybunału, rozp. min. z 19. stycznia 1853. N. 10. dz. u. p. o urządzeniu Trybunałów I. i II. instancyi, ustawę z 11. czerwca 1868. N. 59. dz. u. p. o organizacyi sądów powiatowych, ustawę organizacyjną z 27. listopada 1896. N. 217. dz. u. p., rozp. min. z 15. sierpnia 1897. N. 192. dz. p. o służbie przygotowawczej sędziowskiej, z 1. listopada 1900. N. 182. dz. u. p. o egzaminach sędziowskich, ces. pat. z 3. maja 1853. N. 81. dz. u. p. w obowiązujących dotąd postanowieniach o urządzeniu sądów, ustawę z 21. maja 1868. N. 46. dz. u. p. o dyscyplinarnem postępowaniu przeciw sędziom, ustawę syndykacką z 12. lipca 1872. N. 112. dz. u. p., ordynacyą adwokacką z 6. lipca 1868. N. 96. dz. u. p., ustawę dyscyplinarną przeciw adwokatom i kand. adw. z 1. kwietnia 1872. N. 40. dz. u. p., faryfę adw. z 11. grudnia 1897. N. 293. dz. u. p., ustawę notaryalną z 25. lipca 1871. N. 75. dz. u. p., ustawy o konsularnem sądownictwie z 30. sierpnia 1891. N. 136. dz. u. p., z 30. lipca 1897. N. 178. dz. u. p. i rozp. min. z 30. lipca 1897. N. 179. dz. u. p. i z 29. stycznia 1855. N. 23. dz. u. p. i z 15. maja 1902. N. 101. dz. u. p.

Wprawdzie do tych ustaw nie dodali autorowie orzeczeń Najwyższego Trybunału sprawiedliwości, cytując tylko sam tekst ustaw i rozporządzeń, jednak zapatrzyli każdy dział systematycznym jego opracowaniem. I tak Dr. E. Friedman przedstawił system o organizacyi sądowej, objaśniając znaczenie poszczególnych instytucyi.

Z zakresu nowego ustawodawstwa procesowego znajdujemy w tomie trzecim uową normę jurysdykcyjną z 1. sierpnia 1895. N. 110. i 111. dz. u. p. objaśnioną przez adw. wiedeńskiego Dr. Roberta Fischera, procedurę cywilną z 1. sierpnia 1895. N. 112. dz. u. p. z pat. małż. z 9. grudnia 1897. N. 283. dz. u. p. i d. u. z 23. sierpnia 1819 O 1.595. z. u. s., ustawę przemysłową z 27. listopada 1896. N. 218. dz. u. p. Dział nowej procedury cywilnej objaśnili adw. Dr. E. Friedman i radca sądu Dr. Juliusz Zankl.

Postępowanie przed sądami przemysłowymi objaśnił adw. Dr. Alfred Bloch.

W tomie tym ogłoszono również ordynacyę egzekucyjną z 27. maja 1896. N. 78. i 79. dz. u. p., systematycznie opracowaną przez adw. Dr. Henryka Mücka.

Dalej znajdujemy w tym tomie ustawę konkursową z 25. grudnia 1868., objaśnioną przez adw. Dr. Alfreda Blocha, pat. niesp. z 9. sierpnia 1854. N. 208. dz. u. p. z dodatkowemi rozp., objaśniony również przez adw. Dr. Alfreda Blocha.

W systematycznych objaśnieniach rzecz opracowana gruntownie, przejrzyste i stylem bardzo zrozumiałym.

Sammlung der nicht stempelmässigen, öffentlich normierten Gebühren und Taxen der Justiz- und politischen Verwaltung.

Zusammengestellt und herausgegeben von Dr. Rudolf Langrod. Wien. Konegen. 432 str.

Autor podjął się pracy zestawienia obowiązujących przepisów o należnościach zarządu sprawiedliwości, a więc o należnościach świadków i znawców w sprawach cywilnych (rozp. min spr. z 17. września 1897. N. 221. dz. u. p.), o należnościach znawców sanitarnych w sprawach spornych (mp. min. spr. z 8. listopada 1902. N. 211. dz. u. p.) i niespornych (rozp. z 17. lutego 1855. N. 33. dz. u. p.), o należnościach innych znawców w postępowaniu niespornem i konkursowem (§§. 112. i 113. pat. niesp.), o należnościach tłumaczy sądowych (§§. 290. i 291. pat. niesp.), o należnościach sług sądowych (rozp. z 22. sierpnia 1899. N. 162. dz. u. p.), o taksach depozytowych (ces. pat. z 26. stycznia 1853. N. 18. dz. u. p.) — dalej o należnościach w sprawach karnych, t. j. o należnościach świadków, tłumaczy, znawców, sędziów przysięgłych; w dalszym dziale podaje treść taryfy adwokackiej i notaryalnej, a w części drugiej dzieła zamieszcza przepisy o należyt-

ściach zarządu politycznego, a mianowicie o należytościach za badanie środków żywności, o należytościach patentowych, o należytościach techników prywatnych, geometrów autoryzowanych, ewidencyjnych, autoryzowanych inżynierów górniczych, o taksach górniczych i cechowniczych, o należytościach konsularnych i t. d. Dzieło to jest uzupełnieniem dzieła Kaserera (Zbiór przepisów sądowo-administracyjnych) i jest bardzo praktycznym podręcznikiem w sprawach wymiaru sprawiedliwości i politycznej administracji.

Listy do Redakcyi.

Z powodu wydania przez nas uwag o lustracyach sądowych, otrzymaliśmy ze wszech stron zamówienia i prawdopodobnie będziemy musieli przystąpić do zarządzenia ponownego nakładu z dołączeniem tekstu niemieckiego. Oto co nam pisze jeden z Prezydentów sądowych:

„Przeprowadzając rok rocznie po kilka lustracyj sądów powiatowych, odczuwałem zawsze brak systematycznego zestawienia wszystkich przepisów i rozporządzeń odnoszących się do tej żmudnej, odpowiedzialnej i wyczerpującej czynności prezydyalnej. By zaś nie popaść w konflikt z tem, co władze przełożone w tej mierze już rozporządziły, wyjeżdżałem zawsze na lustracje uzbrojony w konwolut, zawierający wszystkie przepisy i załatwienia wydane z okazji innych lustracyj.

Wielmożny Pan Radca swoją pracą znamienicie ułatwił nam nasze zadanie, zebrał skrzętnie to wszystko, co już w tym przedmiocie powiedziano. Przeglądałem Pańską pracę i cieszę się nią niewymownie właśnie z tej przyczyny, że z niej korzystać mogę i będę już przy jesiennej lustracji sądów.

Ponieważ zaś praca pańska zarówno dla Naczelnictw sądowych ma cenną wartość, przeto zamawiam niniejszem 16. egzemplarzy „lustracyj sądowych“ i proszę o przysłanie ich bez opłaty, należytość zaś asygnuję równocześnie z mojego pauszalu kancelaryjnego, za późniejszym odbiorem należytości od podwładnych Naczelnictw sądów powiatowych.

Od pp. inspektorów sądowych otrzymaliśmy pisma tej treści:

„Dziękuję bardzo za przesłany mi egzemplarz broszurki o lustracyach sądowych. Broszurka ta tak pod względem treści, jak i co do zewnętrznej formy odpowiada celowi i stanie się niezbędnym vadomecum dla funkcyonaryuszy zatrudnionych lustracyami sądów. Jestem zdania, że zawarte w broszurce tej uwagi i treściwe zestawienie rozporządzeń c. k. Ministerstwa sprawiedliwości przyczynią się do tego, że protokoły lustracji sądowych będą dokładniejsze i bardziej wyczerpujące, co ułatwi załatwianie ich w Prezydyach sądów wyższych i w c. k. Ministerstwie.

Inny P. inspektor pisze nam:

Przyjechawszy z urlopu zastaję na moim biurku książeczkę przez Pana Kolegę wydaną, która rzeczywiście znamienicie jest zestawioną. Proszę zatem przyjąć moje serdeczne dzięki i wyraz mojego prawdziwego szacunku, z jakim pozostaję.

JWny Wiceprezydent wyższego Sądu krajowego w Krakowie Stebelski:

Dziękuję uprzejmie za nadesłanie broszurki o lustracyach sądowych, którą do biblioteki sądu wyższego wcielić kazałem.

Szef biura prezydyalnego c. k. wyższego Sądu krajowego w Krakowie c. k. radca wyż. Sądu kraj. Gubartewski pisze nam:

Za przesłane mi łaskawie „Lustracje sądowe“ najuprzejmniejszą W Panu Radcy składam podziękę.

Za te życzliwe wyrazy uznania składa Redakcyja Reformy sądowej serdeczne podziękowanie.

Redakcyja.